

Asia: VN/10302/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto asiaan: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Diaarinumero: VN/10302/2025

Suomen Sadankomitea ry kiittää Ulkoministeriötä kutsusta lausua luonnoksesta esitykseksi Suomen irtisanoutua henkilömiinojen käyttöä rajoittavasta Ottawan sopimuksesta.

Sadankomitea on osallistunut vuosikymmenien ajan aktiivisesti sekä kotimaiseen että kansainväliseen keskusteluun koskien rajoituksia sellaisille aseille, jotka eivät kykene erottelemaan toisistaan siviili- ja sotilastoimijoita. Tällaisia epäinhimillisiä aseita ovat muun muassa ydinaseet, kemialliset aseet, biologiset aseet, rypäleaseet ja henkilömiinat, joita kutsutaan myös nimellä jalkaväkimiina. Sadankomitea on iloinen luonnoksessa tunnistettujen Ottawan sopimuksen tuloksista turvallisuuden ja ihmisoikeuksien edistämisessä.

Hallituksen esityksen luonnoksen 17.4.2025 tärkein kohta on, kun Ottawan sopimuksen irtisanomisen syyksi esitetään lausuma Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimmästä päämäärästä ”taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi”. Päämäärä tosiasiaa kuitenkin juuri puoltaa henkilömiinakiellon pitämistä voimassa Suomessa sekä pyrkimyksiä sopimuksen vahvistamiseksi kansainvälisesti. On selvää että on ulko- ja turvallisuuspoliittinen välttämättömyys

pidättäytyä epäinhimillisten aseiden käytöstä ja niiden käytön leviämisen edistämisestä. Pysymällä mukana Ottawan sopimuksessa Suomi pystyy osoittamaan kansainvälisesti, ettei se ole painostettavissa kansalaistensa oikeuksien ja turvallisuuden heikentämiseen - eikä se ole kohtuuttoman altis ulkovaltojen hybridivaikuttamiselle sodankäynnin kansainvälisen säätelyn vähentämiseksi.

Yksikään toimija ei ole esittänyt julkisuuteen vakuuttavia perusteluja saati todisteita henkilömiinojen tosiasiallisesta puolustuskykyä tai turvallisuutta kokonaisuutena lisäävästä vaikutuksesta. Julkisesti esitetyt positiiviset kokonaisvaikutukset perustuvat toivekuviin. Sopimuksesta irtautumisen negatiivisia vaikutuksia on luonnoksessa esitetty sekä yksilön että kansainvälisen yhteisön tasolla perustellusti.

Yksilötason haittavaikutusten lieventäminen on luonnoksessa kuvattu tavalla, joka selvästi ei toteudu todellisessa suunnitellussa käyttötilanteessa.

Perusteluissa esitetään, että sopimuksen irtisanomisen jälkeen miinoja käytetään jatkossa samalla tavalla, kuin nykyisen pitkän rauhan aikana. Koska Suomi ei ole käyttänyt henkilömiinoja sodankäynnissä, samaa toimintaa jatkamalla ei luonnollisesti voi olla puolustuskykyä vahvistavaa vaikutusta - ainoastaan kansainvälistä poliittinen negatiivinen turvallisuusvaikutus.

Toiseksi esitetään, että siviiliväestöä tiedotetaan ja koulutetaan toimintatavoista kohdattaessa puolustusvoimien maastoon jättämä henkilömiina. Luonnoksessa on toisaalta tunnistettu se fakta, että suuri osa henkilömiinojen uhreista on lapsia. Tiedotusta ja koulutusta ei voi pitää tehokkaana tapana ehkäistä henkilömiinojen käytön aiheuttamia lapsiuhreja.

Kolmanneksi esitetään, että miinoite dokumentoidaan tarkasti. Dokumentointi on ollut usean pioneerina varusmiespalvelusta suorittaneen miehistön jäsenen mukaan puutteellista jo ennen Ottawan sopimukseen liittymistä järjestetyissä säännöllissä harjoituksissa, joten sotatilan ollessa käynnissä ei ole realistista odottaa aikapaineen alla työskenteleviltä sotilaista laadullisesti tarkempaa dokumentaatiota. Sotatilanteessa miinoitteeseen kohdistuu myös merkittäviä ulkoisia vaikutuksia, kuten tykistötulen maa-ainesta siirtävä vaikutus tai mahdolliset luonnonvoimat, kuten murtuneen patoaltaan vesimassa. Suomessa ei ole Ukrainan Kahovkan padon kataisia suuria patoja, mutta esimerkiksi Itä-Suomessa on kaivosteollisuuteen liittyviä patoja. Ulkopuoliset vaikutukset voivat muuttaa dokumentoitua miinoitusta merkittävästi.

Lieventävät toimet ovat ristiriitaisia sekä epärealistisia, joten voidaan todeta, että Suomi ei kykene olennaisesti lieventämään sopimuksesta irtautumisen oikeuteen elämään sekä muihin ihmisoikeuksiin kohdistuvia loukkauksia.

Ottawan sopimuksesta irtisanoutumisen taloudelliset vaikutukset olisivat lievästi positiivisia rajatulle joukolle aseteollisuuden toimijoita, mutta Suomen kansantaloudelle kokonaisuudessaan negatiivisia. Muun muassa Forbesin mukaan kansainvälisten sopimusten noudattamatta jättäminen heikentää markkinoiden luottamusta, jolloin ulko- ja turvallisuuspoliittisten jo tunnistettujen negatiivisten vaikutusten ohella Suomeen kohdistuisi vastaavan tyyppisiä negatiivisia taloudellisia vaikutuksia.

Yksityiskohtaisemmissa oikeudellisissa perusteissa viittaamme professori Martin Scheininin, Pelastakaa lapset ry:n sekä Amnesty Internationalin Suomen osaston lausuntoihin.

Sadankomitean mukaan on selvää, että Ottawan sopimuksesta irtisanoutuminen heikentää Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista asemaa sekä Suomen kansalaisten turvallisuutta tuomatta merkityksellisiä objektiivisesti osoitettuja hyötyjä sotilaalliseen maanpuolustukseen. Sopimuksesta ei tule irtisanoutua.

Pykälä Jarmo
Suomen Sadankomitea ry